

Title	削減された核関連予算 : 2013年度首相直轄予算 第6 プログラム「放射性鉱物資源と核エネルギーの利用」
Author(s)	今岡, 良子
Citation	モンゴル研究. 2013, 28, p. 55-65
Version Type	VoR
URL	https://doi.org/10.18910/102386
rights	
Note	

The University of Osaka Institutional Knowledge Archive : OUKA

<https://ir.library.osaka-u.ac.jp/>

The University of Osaka

削減された核関連予算

— 2013年度首相直轄予算 第6プログラム
「放射性鉱物資源と核エネルギーの利用」 —

今岡 良子

訳者まえがき

2012年秋、「モンゴル国2013年度予算の紹介」という350ページを越える容量の大きなpdfがモンゴル財務省ホームページに掲載されました。その92ページに「16. モンゴル国首相が管轄する予算」がありました。

この「16. モンゴル国首相が管轄する予算」の冒頭に8つのプログラムが計画されていて、そのうち、第6番目のプログラムが「放射性鉱物資源と核エネルギーの利用」という題名です。

2012年10月1日、国会議員ガンバートル、バットエルデネ、ボロルチョロンの3人が、2013年度予算から核関連予算を削除させたと報告しました。それがこの第6番目のプログラムの予算のことです。

11月8日に国会の承認を受けた「モンゴル国2013年度予算の紹介」が財務省のホームページにアップされています。わずか5ページに簡略化され、プログラムの説明もありません。「モンゴル国2013年度予算の法律」というファイルもアップされました。それは、75ページ。ここには首相が直轄するプログラムの予算について書かれています。第6プログラムを探してみましたが、ここには書かれていません。どちらにも書かれていないので削除された、ということだと思います。

ここでは、削除された2013年度核関連予算、第6プログラム¹⁾を訳して、紹介したいと思います。

---

1 本稿72～75頁に原文掲載。

16. モンゴル国首相直轄予算の概算

(単位：百万トゥグルク)

プログラム名	2013年度の計画				中期計画	
	予算	内訳			2014年	2015年
		人件費等	物件費等			
計	72,944.0	20,080.0	51,219.1	1,644.5	39,472.1	41,574.9
第6 プログラム 放射性鉱物資源と核エ ネルギーの利用	2,953.1	902.9	1,828.9	221.3	3,094.7	3,255.6

プログラム6 放射性鉱物資源と核エネルギーの利用

プログラムの意義：放射性鉱物資源と核エネルギーの利用に関連する法的環境の整備、放射性鉱物資源の調査・探査・研究を発展させ、可能性を引き出す、採掘を行う、核エネルギーの燃料を生産する事業の準備を万全にする、核と放射能の安全性の確保、放射性物質の輸送、放射性廃棄物の加工、保管について国際的な基準・要請に従って行う、学術研究や実験、研究を発展させ、高い技術を専門的に身につけた人材を特別プログラムに従って育成する、指導や規制のシステム、組織を具体的に構成することを含んでいる。

プログラムの目的：モンゴル国政府が放射性鉱物資源と核エネルギーについて責任をもって政策を実行する、放射性鉱物資源の学術研究、調査・探査を行う、潜在性を引き出す、採掘する、加工する工業を発展させ、輸出用の新しい原料を作り出す、核エネルギーを利用する方向でモンゴル国のエネルギーの安定をはかり、持続可能な発展の条件を満たすこと。

戦略の概略：「プログラムの批准について」モンゴル国政府2009年7月22日第222決定の第2附則に批准された『モンゴル国が放射性鉱物資源と核エネルギーについて重点的に政策を実施するためのプログラム』の第6節には、この計画を2009年から2012年、2013年から2021年に段階的に実行することが明記された。

1. 放射性鉱物資源と核エネルギーを利用する、核テクノロジーを浸透させる、核と放射能からの防護、安全性を確保する法律や条例、政策、戦略を設計し、政策指導を徹底し、業務を組織する。
  - 放射性鉱物資源と核エネルギーの利用を推進する組織や企業が作成したプログラムや実施設計に対し精査を行い、関連法律や条例に沿って、特権的な許可を与える。
  - 核と放射性物質、廃棄物、放射能源を保管する、輸送する、埋蔵する、核と放射線量を測定する機器や設備を完備し、万全な状態で事業を行う。
2. 核と放射能の事故、放射性同位体の作用によって人の健康、自然環境に与えるマイナスの影響を防止するために必要な規制を国際水準で行うこと。

- － 放射能から防護、安全を確保した状態でインフラの能力を高める事業を組織すること
- － 核と放射能の規制、研究を高め、放射能の防護能力を技術的に改善すること。

計画	目標	達成状況の評価ポイント	2013年の目標
1. 放射性鉱物資源を開発し、利用する。	1. 放射性鉱物資源の研究、調査、探査を発展させる方向でその潜在力(認定量)を増大させる。	放射性鉱物資源の地域別、テーマ別研究を国家予算で、調査探査する事業を国と民間の資本、他の財源によって行う事業を政治主導で、調整しながら行なう。	国家予算と民間の投資によって放射性鉱物資源の調査、探査、研究を行う。放射性鉱物資源の潜在性を高める。地質学調査をもとに指令、規則、段取りを準備すること。
	2. 放射性鉱石を採掘し、濃縮する技術的・経済的基盤を整え、自然環境に与える影響を検査し、放射性鉱物資源を加工するための多機能な工場を建設する。	放射性鉱物資源を経済的、かつ自然環境へ負荷の少ない技術、機械設備を使い、廃棄物や汚染の少ない採掘や濃縮、加工方法をの選択を始める。	放射性鉱物資源を地中で溶かして濃縮する、あるいはそれ以外の方法で採掘する事業を行う。ハイルハン、ハラート、ゴルバンボラク、ドローン・オールのウラン鉱山 ²⁾ の技術的、経済的基盤を整える。 ウラン鉱山を利用する合弁会社の資本投資、株所有、組織に関わる問題を解決する。 ドローン・オールのウラン鉱山に採掘工場を建設する準備のために探査を行う。
	3. 放射線源と放射性鉱物の廃棄物を保管し、加工する設備を建設する。	放射性廃棄物、放射性廃棄物質、放射線源を集中的に保管し、安全な輸送、埋蔵、必要となる関連事業。	放射線防護、保全、核物質と放射線源から人体を保護する国際的要請にあわせる。放射性廃棄物の保管場のインフラを改善し、必要な機械設備、器具、用具を整える方向で進める。
2. 放射性鉱物資源の調査・探査、採掘、核エネルギー利用の高度な技術の専門性を身につけた人材資源を特別プログラムにそって養成する。	1. 放射性鉱物資源の調査、探査、採掘、核エネルギーを生産する高度な技術において専門性を身につけた人材資源を放射性鉱物資源の生産加工を行い、原子力発電所をもつ国に特別プログラムで養成し、研修させる。	原子力分野においてモンゴル人の専門家を養成する。	ロシアで放射性鉱物資源と原子力の専門で15人の学部生、ルーマニアで院生2人を留学させる。

(次頁につづく)

2 「ドローン・オール」鉱山はドルノゴビ県、ハイルハンとハラートはドンドゴビ県、ゴルバンボラクはドルノド県にある戦略的開発鉱山。

(前頁つづき)

	2. 放射性鉱物資源の調査、探査、採掘、核エネルギーの利用とチェック、原子力発電の高度な技術の専門を身につけた人材を国内で育てられるようにする。カリキュラムをシステム化し、チェック、測定の器具を改良する。	原子力発電の技術者をモンゴルの教育システムの中で育成する、人的資源を開発する計画を実行するための事前プロジェクト。	原子力発電所を建設する時に必要な人材、開発の詳細な計画を準備する。原子力、核テクノロジーの方面で人材を国内で育成する原子力技術国内育成システムを実行するための事前プロジェクトに着手する。
3. 放射性鉱物資源と核エネルギーの利用というテーマで学術、実験、研究を発展させる。	1. 放射性鉱物資源と核研究の最前線の分野を見定める。	放射性鉱物資源と核研究の最前線の分野を国内組織や国際機関と共同して行なう。	IAEA の安全基準規則、マニュアル、水準について研究する。
4. 原子炉を建設する事業を準備し、実行する。	1. 原子炉をインフラとともに建設する。	「原子力のインフラを発展させる事前研究2」プロジェクトを実行する。	モンゴル国に適した原子力発電所のタイプを選ぶ。モンゴル国のエネルギーの使用について2035年までの変動を計算し、原子力の占める割合を定める。
	2. 原子力利用の意義、経済的な効果、自然環境の保全などを国民に知らせる。	「原子力分野について国民の知識を高める」プロジェクトを成功させる。	原子力利用の意義、経済的な効果、自然環境の保全を国民に周知する。

* * *

記者あとかぎ

この予算を削除させた国会議員のガンバータルはインタビューにこう答えました。

「ウランを掘ることについて何人かの議員といっしょに闘いました。NGO が強く反対し闘った結果として2013年の予算からこの問題を引き抜きました。しかし、2016年までの政府のマニフェストから削除することはできませんでした。だから私たちは来年再び闘うことになります。。国民のみなさん。モンゴルでウランを掘ることに強く反対しなければなりません。オユトルゴイ銅山やタワントルゴイ炭鉱もちゃんと利用できないでいるのに、また故郷の大地をボロボロにしてはなりません。この問題について国民と共に断固闘うことになります。」³⁾ (翻訳：今岡)

3 Буйдантай жагсаж болдог л юм байна Нийтэлсэн: 2012-10-24 Sonin.mn Уран олборлох талаар хэсэг гишүүдийн хамт тэмцсэн. Төрийн бус байгууллагууд хүчтэй эсэргүүцэж тэмцсэний үр дүнд 2013 оны төсвөөс уг асуудлыг мулталсан. Харин 2016 он хүртэлх Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрөөс хасуулж чадаагүй. Тэгэхээр бид ирэх жил дахиад л тэмцэнэ гэсэн үг. Ард иргэд минь ээ. Ураныг Монголд олборлох ажлыг эрс эсэргүүцэх ёстой шүү. Оюу толгой, Таван толгойгоо ч олигтой ашиглаж чадахгүй байж нутаг орноо сэглүүлж болохгүй. Энэ талаар иргэдтэйгээ хамт хатуу тэмцэх болно.

来年2014年度の予算案にも注目しなければなりません。

このように、核関連の文言や予算が政府の計画書に書かれたのは、これが初めてではありません。最近では、昨年、バトボルド人民党内閣の最後に認められた「五カ年の投資計画」があります。

モンゴル政府 投資計画2012年～2017年 2012年5月18日案

1T：1ドル：80円：1300T

	計画内容	実施年度	予算	2013年	2014年	2015年
1	ダランジャルガラン郡で放射性廃棄物保管、加工、埋蔵施設建設(ドルノゴビ県)民間資本	2013～2014	50億T	20億T	30億T	
2	マルダイ村で放射性廃棄物保管、加工、埋蔵施設建設(ドルノド県)民間資本	2014～2015	50億T		20億T	30億T
3	放射性鉱物資源の保管、埋蔵施設と核化学実験所(アルダルトルゴイ)国費	2013～2014	10億T	4億T	6億T	
4	実験炉(ウランバートル市)国費	2013～2014	20億T	4億T	6億T	

出所：<http://cabinet.gov.mn/images/editor/files/NEGTGEL-1.pdf>

その後、計画内容を修正し、閣議決定した計画が国家発展計画委員会のWEBサイトにリンクされました。

6月28日の選挙で、民主党が人民党に勝ちますが、民主党のアルタンホイグが首相に就任するのは8月10日です。選挙後、政権の引き継ぎの間、7月4日の「五カ年投資計画」は修正され、バトボルド内閣で閣議決定されます。

2012年7月4日、バトボルド内閣で閣議決定された「五カ年投資計画」予算

	計画内容	実施年度	予算	2013年	2014年	2015年
1	ダランジャルガラン郡で放射線測定施設建設(ドルノゴビ県)民間資本	2013～2014	50億T	20億T	30億T	
2	マルダイ村で放射線測定施設建設(ドルノド県)民間資本	2014～2015	50億T		20億T	30億T
3	放射性資源の放射化学実験所(アルダルトルゴイ)国費	2013～2014	10億T	4億T	6億T	

計画内容の「放射性廃棄物保管、加工、埋蔵施設建設」が、「放射線測定施設建設」に変わっていますが、計上された予算は同じなので、核関連の予算を要求しておきたい、ということでしょうか。

この「五カ年投資計画書」について、8月18日の「ウヌードル」紙は、バトボルド人民党内閣の下で国家発展計画委員会の説明を掲載し、この投資計画では病院などから出た放射性廃棄物を保管する場

所を作るという説明でした。閣議決定した計画書は「放射線測定所」なので、説明になっていないように思います。

また、8月10日に民主党のアルタンホイグが首相に就任し、組閣後しばらくしてから国家発展計画委員会は解体されました。この計画書に責任をもつ政府の機関がどこなのか、わかりにくくなりました。

「五カ年投資計画」には実施場所と目的と予算が書かれていますが、実際に予算を執行するお金があつてのことではなく、国際資本の投資を呼び込むためにモンゴル政府のニーズをまとめたものと考えられます。

では、この計画が単年度予算にどう影響したのでしょうか？

モンゴル民主党代表のアルタンホイグは、「原発は建設しない」と反核団体に約束しました。選挙に勝ち、首相になった後も、そのスタンスは変わらず、しかし、「ウランは採掘しない」とは一度も言いませんでした。

しかし、11月23日には、

「モンゴル国大統領が2011年9月184号令を出しました。これに従ってモンゴルに核廃棄物を一時保管、保管、採掘することなどを禁止しました。これは福島発電所の事故から教訓をえた決定です。また、国民の安全を守る責任者の許可なしに外国と核エネルギーに関するすべての文書に署名し、約束してはならないことを示しています。政府からこれを固く守り実行しています。最近ワーキンググループを作り、核エネルギー政策に変更を加える作業を進めています。そのため、私はこのことに注目し、法改正が必要と考えます。将来、第一にモンゴルで核エネルギーを葬り去らない、第二に、イエローケーキより先の段階には加工しないということを守っていきます。」⁴⁾

“Н.АЛТАНХУЯГ: ЦАЦРАГИЙГ ХЭВИЙН ХЭМЖЭЭНД АШИГЛАХ НЬ ХАМГИЙН ЧУХАЛ” TVMES.MN 2012 оны 11-р сарын 23, Баасан гариг, 17:30

と述べています。原子力はいつか利用すると言っています。濃縮はモンゴルでしないけれども、ウランは掘り出して、輸出できるレベルのイエローケーキを生産すると述べています。つまり、ウラン鉱採掘は続けるということです。このことを念頭において、2013年度の首相直轄特別予算案の第6プログラムを読んでみてください。ここには、アルタンホイグ首相のウランと核エネルギーに対する考え方が反映されていると思います。NGOに反対されて改訂、3人の国会議員に反対されて削除したとしても、民主党政府は2008年の人民革命党バヤル内閣時代に国会で決定した「ミレニアム開発目標」、2009年の『モンゴル国が放射性鉱物資源と核エネルギーについて重点的に政策を実施するため

4 “Монгол улсын ерөнхийлөгч 2011 оны есдүгээр сард 184 тоот зарлиг гаргасан. Үүний дагуу Монголд цөмийн хаягдал түр байршуулах, хадгалах, олборлох, зэргийг хориглосон. Энэ нь Фукушимагийн цахилгаан станцын ослоос үүдэлтэйгээр гарсан шийдвэр билээ. Мөн Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвшөөрөлгүйгээр олон улстай цөмийн энергитэй холбоотой бүхий л зүйлд гарын үсэг зурж, гэрээ байгуулахгүй байна гэдгийг зааж өгсөн. Засгийн газрын зүгээс үүнийг л барьж ажиллаж байгаа. Саяханаас цөмийн энергийн бодлогод өөрчлөлт оруулах ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байгаа. Тиймээс бид энэ үйл ажиллагаанд анхаарах, хуулинд өөрчлөлт оруулах хэрэгтэй байна.Цаашид нэгдүгээрт Монголд цөмийн энергийг булшлахгүй байх, хоёрдугаарт шар нунтгаас цааш боловсруулахгүй байх гэсэн чиглэлийг барьж явна

のプログラム』を踏襲、発展させる路線にあります。2014年度の予算には、ウラン鉱山開発や核関連開発に反対する市民や遊牧民の世論と民主党政府のせめぎあいの結果が反映されます。注目していきたいと思います。

「第6 プログラム」 原文

орон нутгийн төсвөөр дамжуулан хүлээн авсан татвар, төлбөрийнхөө орлогыг тайлагнадаг бөгөөд улмаар 2 талаасаа ирүүлсэн тайланг нэгтгэж, ОУ-д хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөндлөнгийн аудитор тодруулга хийж, баталгаажуулан тайлан гаргаж, түүнийг олон нийтэд ил тодоор мэдээлэх үйл ажиллагаа юм.

Хөтөлбөрийн зорилт: Төр, компани иргэний нийгмийн хамтын ажиллагаа, тэгш оролцоог бүрдүүдэх замаар олборлох үйлдвэрлэл эрхэлдэг тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч компани улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөрөө Засгийн газар компаниас хүлээн авсан орлогоо ил тод тайлагнан нийтэд мэдээлэх үйл ажиллагааг хэвшүүлэх, зөрүүтэй байдлыг аудитаар тодорхойлж, авлигаас урьдчилан сэргийлэх орчинг бүрдүүлж, уул уурхайн салбарын орлогын менежментийг сайжруулахад оршино.

Хүрэх үр дүн ба гүйцэтгэлийн үзүүлэлт:

Хөтөлбөр	Арга хэмжээ	Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт
Хөтөлбөр 5. Олборлолт, уул уурхай	1.Монгол Улсын ОУИТБС-ын 2012 оны нэгдсэн тайлан гарсан байх	Нэгдсэн тайлан хэвлэгдэн гарсан байх
	2.Монгол ОУИТБС-ын 2012 оны нэгдсэн тайланд ороогүй компаниудын тайланд аудит хийж, тайлан гарсан байх	2012 оны тайланд ороогүй компаниудын тайлан гарсан байх
	3.Монгол ОУИТБС-ын 2012 оны нэгдсэн тайланд аудитаар тайлбардагдаагүй зөрүү үлдсэн тохиолдолд түүний учир шалтгааныг тодруулсан байх, зөрчил дутагдлыг арилгасан байх	2012 оны тайланд шийдвэрлэгдээгүй зөрүү гарсан тохиолдолд түүний учир шалтгааныг тодруулсан байх
	4.Засгийн газрын тайлан гарахад оролцдог төрийн байгууллагуудын хоорондын ажлын уялдаа холбоо сайжирсан байх, Засгийн газрын тайлан цаг хугацаандаа гарсан байх	Засгийн газрын тайлан гарахад оролцдог төрийн байгууллагуудын хоорондын ажлын уялдаа холбоо сайжирсан байх

Хөтөлбөр 6. Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглах

Хөтөлбөрийн тодорхойлолт: Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглахтай холбоотой эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, цацраг идэвхт ашигт малтмалын эрэл, хайгуул, судалгааг өргөжүүлэх, нөөцийг нэмэгдүүлэх, олборлолт явуулах, цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэрийг бий болгох ажлын бэлтгэлийг хангаж хэрэгжүүлэх, цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах, цацраг идэвхт материалыг тээвэрлэх, цацраг идэвхт хаягдлыг боловсруулах, хадгалах үйл ажиллагааг олон улсын стандарт, шаардлагын дагуу гүйцэтгэх, эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгааны ажлыг өргөжүүлэх, өндөр технологийн чиглэлээр мэргэшсэн хүний нөөцийг тусгай хөтөлбөрийн дагуу бэлтгэх, удирдлага, хяналтын тогтолцоо, зохион байгуулалтын бүтцийг оновчтой бүрдүүлэх үйл ажиллагааг хамарна.

Хөтөлбөрийн зорилго: Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх, цацраг идэвхт ашигт малтмалын судалгаа, эрэл, хайгуул хийх, нөөцийг нэмэгдүүлэх, олборлох, боловсруулах үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, экспортын шинэ эх үүсвэрийг бий болгох, цөмийн энерги ашиглах замаар Монгол Улсын эрчим хүчний аюулгүй байдлыг хангах, тогтвортой хөгжлийн нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.

Стратегийн тойм:

“Хөтөлбөр, төлөвлөгөө батлах тухай” Монгол Улсын Засгийн газрын 2009 оны 07 дугаар

сарын 22-ны өдрийн 222 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх хөтөлбөр”-н

6 дугаар хэсэгт уг хөтөлбөрийг 2009-2012 он, 2013-2021 онд үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

1. Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглах, цөмийн технологи нэвтрүүлэх, цөмийн болон цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах хууль тогтоомж, бодлого, стратегийг төлөвлөх, бодлогын удирдамжаар хангах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

- цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглах үйл ажиллагаа явуулах байгууллага, аж ахуйн нэгжийн боловсруулсан хөтөлбөр, төсөлд үнэлгээ хийж, холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тусгай зөвшөөрөл олгох,
- цөмийн болон цацраг идэвхт материал, хаягдал, цацрагийн үүсгүүрийг хадгалах, тээвэрлэх, булшлах, цөмийн болон цацрагийн хэмжилтийн багаж тоног төхөөрөмжийн тохируулга, баталгаажуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх.

2. Цөмийн болон цацрагийн осол, ионжуулагч цацрагийн үүсгүүрийн үйлчлэлээс хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн мэргэжлийн хяналтыг олон улсын жишигт нийцүүлэн хэрэгжүүлэх.

- цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлын дэд бүтцийн чадавхийг өсгөжүүлэх ажлыг зохион байгуулах
- цөмийн болон цацрагийн хяналт, шинжилгээний үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, цацрагийн хамгаалалтын техникийн чадавхийг сайжруулах

Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт:

Хөтөлбөр	Бүтээгдэхүүн арга хэмжээ	Гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт**	2013 оны зорилтот түвшин
Дэд хөтөлбөр 1. Цацраг идэвхт ашигт малтмалын нөөцийг нэмэгдүүлэх, ашиглах	1.Цацраг идэвхт ашигт малтмалын судалгаа, эрэл, хайгуулын ажлыг өргөжүүлэх замаар түүний нөөц /батлагдсан/-ийг нэмэгдүүлэх	Цацраг идэвхт ашигт малтмалын бүсчилсэн болон сэдэвчилсэн судалгааны ажлыг улсын төсвийн хөрөнгөөр, эрэл хайгуулын ажлыг төрийн болон хувийн хэвшлийн аж ахуйн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрээр гүйцэтгэх үйл ажиллагааг бодлогын удирдлага, зохицуулалтаар хангах	Улсын төсөв болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар цацраг идэвхт ашигт малтмалын эрэл, хайгуул, судалгааны ажлыг явуулна. Цацраг идэвхт ашигт малтмалын нөөц нэмэгдэнэ. Геологийн судалгааны ажилд мөрдөх заавар, журам, арга аргачлал боловсронгуй болсон байна.
	2.Цацраг идэвхт ашигт малтмалын хүдрийг олборлох, баяжуулах ТЭЗҮ-ийг боловсруулах, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх, цацраг идэвхт ашигт малтмал баяжуулах олон талын оролцоотой үйлдвэр байгуулах	Цацраг идэвхт ашигт малтмалын эдийн засгийн өндөр үр ашигтай, экологид хохирол багатай техник, технологи ашиглан хаягдал, бохирдол багатай олборлох, баяжуулах, боловсруулах асуудлыг шийдвэрлэх ажлыг эхлүүлэх	Цацраг идэвхт ашигт малтмалыг газар доор уусган баяжуулах болон бусад аргаар олборлох үйл ажиллагаа явуулна. Хайрхан, Хараат, Гурванбулаг, Дулаан-Уул, ураны ордуудын ТЭЗҮ-ийн үндэслэлийг боловсруулна. Ураны ордуудыг ашиглах хамтарсан компаниудын хөрөнгө оруулалт, хувь эзэмшил, зохион байгуулалтын бүтэцтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэнэ. Дулаан-Уул ураны ордыг түшиглэн байгуулах олборлох үйлдвэрийг барих бэлтгэл ажлыг хангуулах арга хэмжээ авна.

	3.Цацрагийн үүсгүүр, цацраг идэвхт ашигт малтмалын хаягдлыг хадгалах, боловсруулах байгууламж байгуулах	Цацраг идэвхт хаягдал, материал, цацрагийн үүсгүүрийг төвлөрүүлэн хадгалах, аюулгүй тээвэрлэх, булшлах, захиалгаар нийлүүлэх үйлчилгээ	Цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдал, цөмийн материал, цацрагийн үүсгүүрийн биет хамгаалалт олон улсын шаардлагад нийцсэн байна. Цацраг идэвхт хаягдал хадгалах байгууламжийн дэд бүтэц сайжирч, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслээр хангагдах чиглэлд ахиц гарсан байна.
Дэд хөтөлбөр 2. Цацраг идэвхт ашигт малтмалын эрэл хайгуул, олборлолт, цөмийн энерги ашиглах өндөр технологийн чиглэлээр мэргэшсэн хүний нөөцийг цацраг идэвхт ашигт малтмалын үйлдвэрлэл эрхэлдэг, цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэртэй улс орнуудад тусгай хөтөлбөрөөр бэлтгэж, дадлагажуулах	1.Цацраг идэвхт ашигт малтмалын эрэл хайгуул, олборлолт, цөмийн энерги ашиглах, хяналт тавих, цөмийн эрчим хүч үйлдвэрлэх өндөр технологийн чиглэлээр мэргэшсэн хүний нөөцийг цацраг идэвхт ашигт малтмалын үйлдвэрлэл эрхэлдэг, цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэртэй улс орнуудад тусгай хөтөлбөрөөр бэлтгэж, дадлагажуулах	Цөмийн эрчим хүчний салбарт үндэсний мэргэжилтэн бэлтгэгдсэн байна.	ОХУ-д цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн чиглэлээр 15 бакалавр, БНРУ-д мөн энэ чиглэлээр 2 магистрийг сургахаар явуулсан байна.
	2.Цацраг идэвхт ашигт малтмалын эрэл хайгуул, олборлолт, цөмийн энерги ашиглах, хяналт тавих, цөмийн эрчим хүч үйлдвэрлэх өндөр технологийн чиглэлээр мэргэшсэн хүний нөөцийг дотооддоо бэлтгэх чадваржуулах, давтан сургах тогтолцоог бий болгох, хяналт, хэмжилтийн тоног төхөөрөмжийг сайжруулах	"Цөмийн эрчим хүчний инженерчлэлийн үндэсний сургалтын тогтолцоо бүрдүүлэх, хүний хөгжлийн нөөцийн төлөвлөгөөг боловсронгуй болгох" төсөл	-ЦЭХС байгуулахад шаардагдах хүний нөөц, хөгжлийн нарийвчилсан төлөвлөгөө боловсруулагдсан байна. -Цөмийн эрчим хүч, цөмийн технологийн чиглэлийн хүний нөөцийг дотооддоо бэлтгэх цөмийн эрчим хүчний инженерчлэлийн үндэсний сургалтын тогтолцоо бүрдүүлэх ажил хэрэгжиж эхэлсэн байна.
Дэд хөтөлбөр 3. Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглах чиглэлээр эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгааны ажлыг өргөтгөх	1.Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн судалгааны тэргүүлэх чиглэлийг тогтоох	Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн судалгааны тэргүүлэх чиглэлийг олон улсын болон дотоодын байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх	ОУАЭА-аас гаргадаг аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журам, стандартыг судалсан байна.
	1.Цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэрийг дэд бүтцийн хамт барьж байгуулах	"Цөмийн эрчим хүчний дэд бүтцийг хөгжүүлэх урьдчилсан судалгаа-2" төслийг хэрэгжүүлнэ.	-Монгол Улсад тохиромжтой цөмийн эрчим хүчний станцын технологийг сонгосон байна. - Монгол Улсын эрчим хүчний хэрэглээний 2035 он хүртэлх прогнозыг гаргаж, цөмийн эрчим

4. Цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэр барих ажлын бэлтгэлийг хангаж хэрэгжүүлэх			хүчний эзлэх боломжит хувийг тогтоосон байна. --Цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдлыг үнэлэх, ослын эрсдэлийн үнэлгээ хийгдсэн байна. --Цөмийн эрчим хүчний эх үүсвэр барьж байгуулах ТЭЗҮндэслэлийн урьдчилсан судалгаа хийгдсэн байна.
	2.Цөмийн эрчим хүч ашиглахын ач холбогдол, эдийн засгийн үр нөлөө, байгаль экологийн ашиг тусыг олон нийтэд сурталчлах	"Цөмийн салбарын талаар олон нийтийн мэдлэгийг өргөжүүлэх" дэд төслийг амжилттай хэрэгжүүлэх	Цөмийн эрчим хүч ашиглахын ач холбогдол, эдийн засгийн үр нөлөө, байгаль экологийн ашиг тусыг олон нийтэд сурталчлан таниулсан байна.

Хөтөлбөр 7. Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа

Хөтөлбөрийн тодорхойлолт: Улс орны дотоодод болж буй үйл явдлын тухай мэдээ, мэдээллийг цуглуулан шуурхай түгээх, дэлхий дахинд болж буй үйл явдлын тухай мэдээ, мэдээллийг гадаадын агентлагуудаас хүлээн авч, олон улсын түгээмэл хэлнээс орчуулан бэлтгэж, монголын хэрэглэгчдэд мэдээ болон тойм тайлбар хэлбэрээр түргэн шуурхай хүргэх болон Монгол Улсын түүх соёл, хөгжил дэвшлийг гадаад улс оронд таниулан сурталчлах чиг үүрэг бүхий МОНЦАМЭ агентлагийн үйл ажиллагаа энэ хөтөлбөрт хамаарна.

Хөтөлбөрийн зорилт: Монгол Улс, Монголын ард түмний түүх соёлын уламжлал, шинэчлэл, нийгмийн амьдралын бодит үнэн байдал, эдийн засгийн ололт амжилтыг гадаадын улс орнуудад түгээн дэлгэрүүлж сурталчлах, улс орны амьдралд болж буй үйл явдал, дэлхий дахины тухай мэдээ мэдээллийг Монголын өргөн олон түмэнд шуурхай, үнэн бодитой хүргэх.

Хөтөлбөр 8. Засгийн газрын шинэ бодлогын ноёд.

Хөтөлбөрийн тодорхойлолт: Бүтэц зохион байгуулалтын өөрчлөлт болон Засгийн газраас хэрэгжүүлэх шинэ бодлогын арга хэмжээ энэхүү хөтөлбөрт хамаарна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн урсгал зардал хөтөлбөрөөр:

Хөтөлбөр	2011 оны гүйцэтгэл	2012 оны тодотгол төсөв	2013 оны төсөл	/сая төгрөгөөр/ Дунд хугацаа	
				2014 төсөөлөл	2015 төсөөлөл
НИЙТ ДҮН	24,707.1	35,245.4	72,944.0	39,520.2	41,622.3
Хөтөлбөр 1.Хүйсний тэгш байдлыг хангах	45.3	86.9	114.0	150.5	155.1
Хөтөлбөр 2.Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц	4,584.5	5,902.0	6,104.5	6,735.1	7,085.3
Хөтөлбөр 3.Төрийн тусгай хамгаалалт	6,022.5	8,740.2	10,262.7	10,261.0	10,794.6
Хөтөлбөр 2. Бүх нийтийн үүргийн сан	57.2	88.3	70.0	100.0	110.0
Хөтөлбөр 4.Индустрийн аюулгүй байдлыг хангах	9,436.9	14,931.4	20,216.5	17,293.9	18,193.2
Хөтөлбөр 5.Олборлогч, уул уурхай	267.5	269.2	269.2	295.9	311.2
Хөтөлбөр 2.Харилцаа холбооны олон улсын суваг ашиглах		3,547.7	3,612.9	4,085.8	4,492.6
Хөтөлбөр 6.Цацраг шувт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглах	2,318.3	2,716.5	2,953.1	3,094.7	3,255.6
Хөтөлбөр 7.Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа	119.9	1,180.3	1,275.9	1,689.1	1,827.2
Хөтөлбөр 8.Засгийн газрын шинэ бодлогын ноёд			31,748.1		

Зардлын чиг хандлага. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын урсгал төсвийн багцын хэмжээ 2013 онд 72.9 тэрбум төгрөг болж, 2012 оны тодотгосон төсвөөс 37.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.